

K OTÁZKÁM SYSTÉMU VELENÍ

Generálmajor Jan Knotek

Autor článku vychází z požadavků na organizaci a dělbu práce ve štábech vzhledem na změny vyvolané použitím ZHN a zabývá se následujícími otázkami:

- potřebou, složením, činností a úkoly speciálních skupin ve štábu (plánovací, náčelníků směrů k vojskům, informační),
- systémem práce štábů v míru, jejich přípravou pro válku,
- decentralisací a pravomocí, jakož i požadavky na rozsah informovanosti jednotlivých stupňů velení,
- systému spojení vzhledem na soudobé požadavky,
- organizační struktury jednotek a jejich samostatnosti.

Od doby, kdy byly do výzbroje zavedeny zbraně hromadného ničení, snad všechny armády se intenzivně zabývají otázkami velení. V podstatě jde o to sladit systém a způsoby velení s těmi podmínkami a změnami, které použití zbraní hromadného ničení vneslo do charakteru operací (boje), organizace a způsobů bojové činnosti vojsk. Svou roli tu sehrálo i soustavné zdokonalování a rostoucí možnosti soudobých prostředků pro rušení i ničení pojiček.

My se touto otázkou zabýváme již dlouho a její vyřešení si klademe za jeden z hlavních úkolů výcvikového roku. Skutečnost, že jsme v řešení tohoto problému dosáhli zatím jen dílčích úspěchů, na jedné straně potvrzuje složitost otázky, a na druhé straně nám signalizuje, že máme asi nějaký nedostatek v samotném pojetí řešení celého problému a přístupu k němu. Domnívám se, že jednou z příčin obtíží, na které narážíme, je nekomplexnost řešení problému. Prostudujeme-li si dosavadní teoretické práce o této otázce, vidíme, že její řešení je značně roztržité a že ve většině případů se celý problém velení zužuje na otázky spojení, rozmístování a členění štábů v poli a jejich materiálního vybavení. Není sice sporu o tom, že tyto otázky jsou závažnými prvky velení a že zejména při cvičeních na nás doléhají bezprostředně, a proto se projevuje takové úsilí o jejich řešení. Přesto ale, podle mého názoru, nás řešení jenom těchto dílčích otázek nemůže dovést ke komplexnímu vyřešení celého problému. Je samozřejmé, že tento problém, jako každý jiný, nevyřešíme najednou a že vyžaduje postupného řešení. Při tom ale je třeba vidět celý problém, v celé jeho šíři a z tohoto pohledu k jeho řešení přistupovat a stanovit postupného řešení.

Velení ve své podstatě je velmi široký problém celého systému řízení vojsk. Sem tedy nepatří jenom otázky spojení nebo polního vybavení štábů, Sem patří především způsob vyčlenění a styl práce velitelů a štábů, jejich organizace atd. — prostě celý široký komplex prvků toho systému, kterým v míru připravujeme vojska na válku a který nám zabezpečuje jejich řízení v boji. Musíme tedy při řešení otázek velení mít na zřeteli, že to je součást těch úkolů, které před nás postavil XI. sjezd strany, že musí být s nimi v plném souladu a že na konci jeho řešení je jediný cíl —

vysoká bojeschopnost, pohotovost a všestranná připravenost armády k obraně země.

Musíme proto vycházet z výsledků dosavadního studia charakteru soudobých operací v našich konkrétních podmínkách. Na podkladě těchto závěrů musíme velmi pečlivě stanovit požadavky na velení v našich podmínkách ve všech těch prvcích, které tvoří komplex systému velení. Dnes myslím jsme již zejména ve studiu počátečního období války tak daleko a máme v našich štábech dostatek zkušeností z různých cvičení, abychom tyto požadavky mohli konkretizovat.

Ve svém článku chci poukázat na některé tyto prvky velení a vyslovit na ně svůj názor. Pokusím se rozebrat zejména ty otázky, na které podle mého názoru při plnění úkolu určitě narazíme. My jsme dosud udělali celou řadu jistě správných závěrů z charakteru soudobých operací a přijali jsme celou řadu správných organizačních i jiných opatření. Myslím ale, že jsme ne vždy dostatečně důsledně dovedli závěry až do konce a uplatnili je v plné jejich šířce a hloubce.

Naše vyšší štáby ku příkladu cítí dnes určité obtíže při velení, zejména v dynamice boje. Počet vševojskových i vojskových svazků při odpovídajícím zesílení armády dosahuje značného počtu. Pro štáb armády to není lehký úkol při soudobém charakteru operace, častých změnách situace, rychlém tempu a vysoké manévrovosti včas a účinně tento počet svazků v boji řídit. Jistěže tady mají své kořeny některé pochybnosti, které se občas někde projevují, o tom, zda bylo správné rušit stupeň střeleckého sboru.

Všechny dosavadní zkušenosti nám potvrzují, že toto rozhodnutí bylo správné a plně odůvodněné. Myslím, že tady hledáme příčinu obtíží a chybu tam, kde není. Zkrácení cesty rozkazu nebo hlášení od velitele k vykonavateli nebo naopak zjednodušení systému velení a plně odpovídá požadavkům na velení v soudobých podmínkách. Nepochybuji kupř. o tom, že vývoj po této linii půjde i v budoucnu a půjde i do svazků.

Podle mého názoru ty obtíže, na které narazíme při velení, netkví v tom, že jsme zrušili stupeň střeleckého sboru, ale v tom, že jsme se u toho zastavili. Myslím, že právě dnešní zkušenosti nám ukazují na ta místa, kde systém velení nemáme dořešen do důsledků. Zásadním způsobem jsme změnilí strukturu operační sestavy armády, ale její štáb s výjimkou nezásadních změn jsme ponechali téměř v tom stavu, v jakém byl před zavedením zbraní hromadného ničení do výzbroje. Nové bojové prostředky hluboce zasáhly do operačního umění, taktiky a organizace vojsk, ale organizační struktura štábů zůstala tabu. My správně zdůrazňujeme zásadu, že mírový výcvik je přípravou pro válku a že velitelé, štáby i vojska se mají především cvičit k tomu, co budou potřebovat v boji. Ale ani jeden štáb na cvičení (tedy do boje) nevyjíždí v té organizační struktuře, v které normálně v míru pracuje. Námitka, že je přece jen rozdíl v normální mírové práci štábu a v jeho práci v poli, má jen omezenou oprávněnost. Jistěže kupř. otázka plánování a řízení bojové přípravy v mírovém životě štábu hraje rozhodující roli a že v boji odpadá. To ovšem není právě hluboké zdůvodnění a já se o něm ještě zmíním zvlášť. U některých našich štábů vznikla teoretická otázka, zda by nebylo správné sloučit operační oddělení s oddělením bojové přípravy. Přirozeně, že k této otázce nelze dělat ukvapený a v praxi neproověřený závěr. Po mém soudu ale nelze tuto otázku

z chodu odmítat. Vyvolala ji možná potřeba praxe a je třeba prozkoumat, zda ji vyvolala správná praxe a zda tato otázka je vůbec správně postavena.

V poslední době se na stránkách Vojenské mysli objevila série článků o styčných důstojnících, o požadavcích na ně, o jejich použití atd. Z toho je vidět, že praxe ze cvičení a požadavky soudobého boje nás nutí hledat nejvhodnější a neefektivnější formy živého velení vojskům.

Rychlý průběh soudobého boje, časté změny situací, nesouvislost fronty, účinky zbraní hromadného ničení, nedostatek času na jedné straně a nutnost rychlé reakce na situaci na straně druhé nás nutí hledat nové formy velení a nově organizovat práci uvnitř štábu.

Práce štábu v dnešních podmínkách operace (boje) a krátké časové lhůty pro rozhodnutí a jejich dovedení do vojsk, vyžadují vysokou organizovanost a dělbu práce ve štábech, zejména vyšších. Dnes každá živelnost a neorganizovanost práce štábu se musí ihned projevit jako brzda operativnosti a musí štáb přivést do vleku událostí na frontě. Ovšem vysoká organizovanost práce štábu vyžaduje daným podmínkám odpovídající organizaci uvnitř štábu. Organizace štábu v soudobých podmínkách nesmí být byrokraticky ztuhlá a neměnná, ale musí být dostatečně pružná a dávat možnosti včas a správně reagovat na každou situaci. Naše vyšší štáby mají z různých cvičení vcelku bohaté a dobré zkušenosti v organizaci práce. Nijak není při tom na závadu, že často pracují rozdílnými metodami — naopak to svědčí o tvůrčím přístupu a usilovném hledání nejlepších forem.

Vcelku se dosavadní zkušenosti v principech shodují v tom, že vyšší štáb pro svou práci při přípravě a vedení operace potřebuje mít několik skupin s vymezenou působností a úkoly.

Plánovací skupina

by měla být centrem práce štábu. Obsahem její práce jsou v podstatě otázky plánování operace. Čím vyšší štáb, tím musí být práce této skupiny perspektivnější. V podstatě tato skupina musí předvídat a předcházet vývin bojové situace. V podmínkách soudobého boje musí kupř. velitel svazku vidět svůj úkol dál, než kam sahá úkol dne. Aspoň co do obsahu musí vidět svůj úkol na dva a v některých případech i více dní kupředu. Velitel armády musí vidět svůj úkol na celou jeho hloubku a musí znát aspoň zhruba jeho další perspektivu.

V plánovací skupině musí tedy být schopní a zkušení operátoři, specialisté pro použití zbraní hromadného ničení a ochrany proti nim, a v dnešních podmínkách i specialisté pro radiotechnickou službu. Jsem toho názoru, že v této skupině by měl být trvale i průzkumný orgán a odborník pro hydrometeorologickou službu, který by se staral o neustálý přehled radioaktivního zamoření ovzduší i terénu. Počet této skupiny může být různý podle operační sestavy armády a jejího úkolu. Tato skupina zpracovává plán operace, hodnotí její průběh a situaci na frontě, připravuje podklady pro rozhodnutí velitele, řídí otázky použití ZHN a ochrany proti nim, radiotechnickou službu a sleduje zamoření terénu a ovzduší. S ní úzce spolupracují velitelé druhů vojsk a náčelníci služeb, ona organizuje s nimi součinnost. V této skupině pracuje a její práci řídí náčelník štábu a sem v průběhu operace přichází i velitel, aby studoval situaci a vydal příslušné pokyny pro práci štábu.

Skupina náčelníků směrů k vojskům

Tato skupina v podstatě představuje orgán velitele pro velení vojskům. Zabezpečuje stálou informovanost štábu o situaci na bojišti, rychlé pronikání rozhodnutí a rozkazů do vojsk a hlášení od vojsk a stálý živý styk s podřízenými svazky. Všechny dosavadní zkušenosti plně potvrzují nezbytnost takové skupiny pro velení v soudobých podmínkách. Její počet bude zase různý podle konkrétní situace a stupně velení. Zdá se být výhodné mít směrovou skupinku ke každému svazku prvního sledu, popř. k tankovým svazkům a k zálohám v závislosti na jejich počtu a složení. Na každý z těchto směrů vyčlenit podle potřeby 2—3 důstojníky, z nichž jeden za směr odpovídá jako jeho náčelník.

Tato funkce klade vysoké nároky na kvalitu a zkušenosti směrových důstojníků. Požadavky na ně jsem rozebral v přednášce na velitelském shromáždění MNO. V zásadě každý náčelník směru plně odpovídá za jemu svěřený svazek (svazky), vede pracovní mapu se situací svazku i nepřítele před ním, zná podrobně jeho stav, bojeschopnost, materiální vybavení a jeho činnost.

Náčelník směru musí být schopen v každém okamžiku informovat náčelníka štábu (velitele) všestranně o situaci svěřeného svazku s příslušnými závěry a předkládat iniciativní návrhy na řešení. Náčelník směru zdaleka nesmí být jen listonošem rozkazů a hlášení, ale musí být tvůrčím orgánem, který ve svěřeném úseku situaci zná, hodnotí a navrhuje řešení.

Povinností náčelníka směru je zabezpečovat proniknutí a pochopení rozhodnutí a rozkazů velitele, kontrolovat jejich plnění, znát všechna rozhodnutí podřízeného velitele a ihned o nich informovat nadřízené náčelníky. Skupinky směrových důstojníků zpracovávají pro svěřené svazky návrhy všech rozkazů a starají se o včasné doručování hlášení svěřeným štábem. To vyžaduje, aby směroví důstojníci dokonale znali příslušníky tohoto svěřeného štábu a byli s nimi v nepřetržitém osobním styku. Včasným informováním svěřeného štábu zabezpečují souběžnost plánování operace.

Směrová skupina musí být pro výkon funkce vybavena rádiovou stanicí, směrovým pojítkem, terénním autem a malým vrtulníkem.

Práci skupiny náčelníků směrů řídí náčelník operačního oddělení; ten zabezpečuje její úzkou součinnost s ostatními složkami státu.

Informační skupina

zabezpečuje v potřebné míře informovanost ostatních složek štábu o situaci a vzájemnou informovanost se sousedy. Zpracovává bojová a operační hlášení nadřízenému štábu, udržuje s ním styk, soustavně ho informuje a naopak vyžaduje potřebné informace pro vlastní štáb. V součinnosti se skupinou náčelníků směrů organizuje výjezdy velitele a náčelníka štábu k vojskům.

Tato vnitřní struktura štábu a tato dělba práce není přirozeně nic neměnného a bude se, zejména pokud jde o počet osob v jednotlivých skupinách, měnit podle okamžité situace a potřeby štábu. V zásadě by však tato struktura měla být zachovávána. Změny v obsazení skupin podle okamžité situace právě umožňují efektivní využití sil. To ovšem vyžaduje vysokou kvalifikovanost příslušníků operačního štábu a vzájemnou zaměnitelnost ve funkcích.

Je přirozené, že v obdobích pro štáb pracovně náročných, jako jsou období plánování po obdržení operační směrnice nebo přípravy např. armád-

ního protiúderu v obraně apod., náčelník operačního oddělení organizuje práci podle okamžité potřeby. Kupříkladu v době, kdy se plánuje operace, budou směrové skupiny zabezpečovat souběžnost plánování u svěřených štábů, budou zpracovávat pro ně bojové rozkazy, plány přesunů, plány bojového zabezpečení apod.

Často se objevují tendence rostoucí nároky soudobých podmínek boje řešit ve štábech zvyšováním počtů. Tyto tendence jsou v příkrém rozporu s požadavky soudobého boje, který vyžaduje, aby štáby byly malé a operativní. Je přirozené, že i opačné tendence mají své reálné hranice, ale domnívat se v dnešních podmínkách, že čím je větší štáb, tím je rychlejší práce, je zásadní omyl. Kvalita se nedá nahradit kvantitou. V soudobých podmínkách je třeba tento docela zákonitý rozpor řešit novými formami organizace práce a decentralizací pravomoci a odpovědnosti.

Tak asi se nám rýsuje podle dosavadních zkušeností potřeba vnitřní struktury štábů pro účinné řízení boje. A tady právě stojíme před otázkou, do jaké míry na tuto dělbu práce zvykáme štáby v mírové službě. Je jisté, že mírová náplň práce, zejména vyšších štábů, má některé zvláštnosti, které ovlivňují jejich organizaci. Ale i tak vysoká bojeschopnost a bojová pohotovost štábů i vojsk zůstává stále hlavním úkolem naší činnosti. Veškerá činnost štábu v míru musí směřovat k tomuto cíli. Mám za to, že ta struktura, ke které nás vedou zkušenosti ze cvičení, tedy struktura, kterou vyžadují bojové podmínky, měla by plně odpovídat i práci štábu v míru. Podle mého názoru je třeba prozkoumat otázku, zda dosavadní organizace našich štábů zabezpečuje plně přípravu jejich příslušníků pro válku a hladký přechod z mírové organizace na válečnou. My, v našich podmínkách, bychom vlastně o žádném přechodu a změnách ve struktuře štábů ani neměli hovořit.

Díváme-li se správně na mírový život vojsk, pak každá činnost v míru je bojovým úkolem a přípravou pro obranu země. Jestliže plánovací skupina ve válce plánuje operaci, hodnotí její průběh a připravuje veliteli podklady pro rozhodnutí, pak nevidím žádného důvodu k tomu, proč by totéž, i když v jiném obsahu práce a třeba jiných počtech, neměla dělat již dnes. Bojovou činností vojsk v míru je jejich výcvik a veškerá jejich činnost směřující k dosažení vysoké bojové pohotovosti, a to zejména v našich konkrétních podmínkách.

Dnes právě tak jako v boji potřebujeme zabezpečovat komplexnost a organizovanost živého styku s vojsky, znalost jejich situace a činnosti a soustavnost informovanosti a vyhodnocování. Proč tedy již v míru neřídíme vojska plně týmž systémem směrových skupin, jak nám to vyhovuje pro cvičení, tedy pro válku. V tomto směru pokládám osobně za správné tendence likvidovat určitou odtrženost bojové přípravy od operačních otázek uvnitř vyšších štábů. Podobně je tomu podle mého názoru i s ostatními otázkami vnitřní struktury a dělby práce ve štábech. Mám za to, že kdybychom důsledně nastoupili tento systém v řízení vojsk, zkvalitnilo by to nejen samo řízení vojsk a styl práce štábů, ale podstatně i přípravu velitelů a štábů pro pole. Zejména v našich konkrétních podmínkách pohraničního státu, máme-li dosáhnout a udržovat nepřetržitě vysokou bojovou pohotovost, je třeba na minimum snížit a setřít všechny zbytečné rozdíly mezi mírovou a válečnou organizační strukturou štábů, které by se v rozhodném okamžiku mohly projevit jako brzda jejich pohotovosti a operativnosti. Že

v tomto směru nemáme plnou jednotu názorů a pojetí cílů veškeré naší činnosti, o tom svědčí kupř. to, že v některých štábech se debatuje o otázce, zda v míru je důležitější operační oddělení nebo oddělení bojové přípravy. Jako by to nebyly dvě strany jedné a téže mince, jako kdyby to nepatřilo dohromady a jako kdyby to všechno nesměřovalo k obraně země. To připomíná tu, tuším, Krylovovu bajku o tom, jak se hádala hlava se žaludkem a nakonec člověk umřel.

Já proto myslím, že v souvislosti s řešením otázky velení bude třeba se zabývat otázkou vnitřní organizace našich štábů a systémem jejich práce, protože to tvoří neoddělitelný prvek celého systému velení.

Řekl jsem, že určité potíže, vyplývající z rostoucích nároků na obsah i rozsah práce štábů v soudobých podmínkách je třeba řešit i úměrnou decentralisací pravomoci a odpovědnosti, odpovídající růstu kádrů a podmínek. Tento požadavek přímo vyplývá z charakteru soudobých operací, a zejména z charakteru počátečního období války v našich konkrétních podmínkách. Při předpokládaných nesouvislých frontách, rychlých změnách situací a z nich plynoucího nedostatku času, tato otázka není tak podružného významu, jak by se na prvý pohled zdálo. V soudobých podmínkách, i když uděláme přirozeně všechna možná opatření k tomu, abychom zabezpečili nepřetržitost velení, nemůžeme vyloučit jeho dočasnou ztrátu. O tom nás přesvědčují i zkušenosti ze cvičení, ačkoli podmínky na nich, zejména z hlediska vybavení pojítky a podmínek rušení, jsou nepoměrně lehčí, než budou v boji.

Musíme počítat s tím, že v určitých údobích boje může být v pásmu armády i divise bojová činnost jednotlivých svazků nebo útvarů velmi rozmanitá co do charakteru činnosti i co do jeho významu. Velení v těchto údobích, která mohou být typická zejména v počátečním období války, bude velmi obtížné a náročné. Proto bude třeba vytvořit velitelům svazků i útvarů podmínky k aktivní a iniciativní činnosti stanovením úkolů s větší perspektivou a poskytnutím daleko větší pravomoci a samostatnosti v rozhodování, přirozeně v intencích zámyslu nadřízeného. Proto všechna ta opatření, která již v míru děláme pro podstatné zvýšení samostatnosti a iniciativy velitelů, počínaje poddůstojníky, má obrovský význam z hlediska jejich přípravy na válku.

S touto otázkou úzce souvisí a je vlastně její součástí i otázka požadavků na rozsah informovanosti jednotlivých stupňů velení. Tuto otázku nelze chápat jako nějakou snahu o zmenšování významu soustavné informovanosti velitelů všech stupňů o průběhu boje. Ta zůstává přirozeně i nadále bezpodmínečně nutným předpokladem úspěšného řízení boje. Tady jde v podstatě o přehodnocení naší dosavadní praxe a o vcelku pochopitelnou snahu vědět a znát vždycky všechno do nejmenších podrobností. To je logický důsledek těch podmínek, které nám to v míru umožňují, i když je třeba vidět, že i to je jedním z prvků starého stylu „vodění za ručičku“, o kterém jsme správně usoudili, že byl do určité míry brzdou rozvoje iniciativy a samostatnosti a že často vedl k přebujelé administrativě. Důležité je to, že my za války tyto podmínky mít nebudeme, a je proto třeba si na ně nahoře i dole zvykat již v míru. Není sporu o tom, že první dny války by nás k tomu stejně přinutily. Jde tedy o to, aby to nestálo zbytečnou krev a abychom si na to zvykli všichni a na všech stupních včas. Víme, že při všech opatřeních budou možnosti technických pojítek omezeny a s tím

musíme reálně počítat. Možná, že v perspektivě nám jejich vývoj tento nedostatek odstraní. Na pohodlnější a snadnější způsob si však zvykneme snáze než naopak.

Proto je nutné velmi pečlivě zvážit počet a podrobnost nejrůznějších hlášení a informací na jednotlivých stupních velení, které v boji vyžadujeme od podřízených štábů. Záporných zkušeností v této otázce máme z mírové doby i ze cvičení dostatek. V podstatě tady můžeme zlepšit svou práci ve dvou směrech. Za prvé ve stupni podrobností vyžadovaných informací. Je jisté, že to, co kupř. má zásadní význam pro velitele pluku, nemusí mít zásadní význam pro velitele divise nebo armády. Vyžadování nepodstatných hlášení a informací od podřízených štábů, která nemají pro nadřízeného žádný význam, je brzdou operativnosti velení, zatěžuje podřízené štáby a pojítka a okrádá je o drahocenný čas, který potřebují k řízení boje. Tady je třeba najít správnou míru, zabezpečující veliteli a štábu potřebnou informovanost a při tom respektující čas a úkoly podřízených. Druhá cesta je zásadní přehodnocení dosavadní praxe co do počtu kanálů, kterými jsou nejrůznější informace od podřízených štábů vyžadovány jednotlivými složkami nadřízeného štábu.

Tady opět zkušenosti jak z mírové praxe štábů, tak i ze cvičení, nám potvrzují, že v tomto směru jsou naše štáby, a zejména materiální složky značně neukázněné a přímo zatíženy představou, že v boji bude pomocí vyhrazených pojítek hovořit kdokoli, kdykoli a s kýmkoli. K tomu, aby bylo zabezpečeno velení a jeho nepřetržitost v soudobých podmínkách, je třeba vyžadovat vysokou a velmi tvrdou kázeň při používání pojítek a značná, a proto velmi nepříjemná, ale nutná omezení v jejich používání. Nezvykneme-li si na tuto kázeň včas, pak v počátečním období války velet nebudeme, protože kapacita těch pojítek, která budeme mít k dispozici, ani zdaleka nepokryje ty požadavky, na které jsme si zvykli. Skutečností, kterou při současném stavu spojovací techniky nikdo neoddiskutuje — aspoň ne v nejbližší době — je, že čím více budeme mít rádiových stanic, tím méně se v éteru vyznáme, a tím více si spojení zkomplikujeme.

Proto i organizace vyžadování a rozšiřování informací ve štábu vyžaduje rozvahu a těsnou součinnost všech složek štábu. Tady přichází v úvahu zejména efektivní využívání náčelníků směrů a všech výjezdů do vojsk pro zásadní potřeby celého štábu. Rozhodně budeme muset včas skoncovat s často přehnanou samostatností jednotlivých složek štábu se zásadou: co příslušník štábu — to rádiová síť a zvláštní pojítka.

Při řešení problémů velení jednu z rozhodujících rolí hraje systém spojení. Tady musíme problémy řešit s určitou reálnou perspektivou vývoje spojovacích prostředků a požadavků na něj.

Systém spojení musí odpovídat přijatým formám vedení operace (boje) a zásadám pro vytváření operační nebo bojové sestavy vojsk a organicky z nich vyplývat. My jsme došli k závěru, že jednou z charakteristických vlastností soudobého boje je možnost jeho současného vzniku a vedení v celé hloubce operační (bojové) sestavy vojsk. To vyplývá z charakteru, z možností, účinků a způsobů použití novodobé bojové, zejména raketové techniky, z širokého použití výsadků všech druhů a možností jejich vysazení padáky, vrtulníky i letouny.

To znamená, že můžeme právem očekávat, že v soudobých podmínkách se v celém zájmovém prostoru armády nebo svazku může rozvinout boj

v nejrůznějších formách prakticky současně, i když s různou intenzitou a různým charakterem. To je jedna z podstatných změn proti tomu, na co jsme byli zvyklí do doby zavedení zbraní hromadného ničení a raketové techniky do výzbroje. V minulých válkách největší intenzita boje byla značně omezena na určitou hloubku podél linie fronty, závislou hlavně na dostřelu klasických zbraní. Za tuto hranici boj přenášelo jenom letectvo s intenzitou, která postupně narůstala s jeho rozvojem, počty a možnostmi. Tomu také plně odpovídal systém spojení, tehdy hlavně linkového, který se, obrazně řečeno, podobal poraženému košatému stromu. Jehož koruna ležela na frontě a kmen v týlu. Možnosti narušení tohoto osového systému byly omezené. Dnes vypadá situace v podstatě jinak. Základem spojení se stalo rádio a směrová pojítka a boj v jeho nejrůznějších formách a důsledcích se nám rozprostřel do celé hloubky i šířky. Přehnaně řečeno, boj, který se dříve vedl na čáře, se dnes povede na ploše a jeho největší intenzita nemusí být vždy na čáře dotyku s nepřítelem na frontě. Připočteme-li k tomu pravděpodobnou nesouvislost fronty, vysokou pohyblivost a manévrovost vojsk, rostoucí nároky na týly, hloubku rozmístění záloh a celý ten předpokládaný charakter boje, docházíme k závěru, že soudobé velení vyžaduje poněkud jiný systém spojení. Možnosti ničení a rušení prostředků spojení nepoměrně vzrostly, a tím také vzrostl požadavek daleko větších možností obejití, náhradních nebo záložních směrů a sítí v podstatě v celé hloubce operační sestavy. Proto podle mého názoru systém spojení v soudobé operaci musí mít prostorový charakter. Vyšší velitel bude dnes nucen klást na spojení požadavek, aby měl možnost z kteréhokoli místa bojiště se domluvit s kterýmkoli podřízeným útvarům a naopak. Já se domnívám, že reálné perspektivy vývoje našich spojovacích prostředků k tomu dávají předpoklady. Představuji si to tak, že kostrou spojení v celém prostoru armády by byly vhodně rozmístěné, pohyblivé rádiové uzly s možnostmi vzájemné a pokud možno automatisované retranslace, které by vlastně zprostředkovávaly veškeré spojení v daném prostoru.

Takový systém spojení, který podle mého názoru je v možnostech soudobé techniky, odpovídal by plně potřebám soudobého boje, zabezpečoval by nepřetržitost spojení i při vyřazení některých jeho článků a zabezpečoval by operativnost velení v dynamicky probíhajícím soudobém boji na celou hloubku.

Na konec svého článku se chci dotknout ještě otázky perspektiv organizace, která velmi úzce s otázkou velení souvisí. Všichni velmi dobře cítíme plnou oprávněnost požadavku, na minimum zkrátit cestu rozkazu od velitele k vykonavateli. To nám přímo diktuje charakter soudobého boje. Soustavně narůstá rychlost veškeré bojové činnosti, a tím se zkracují časové možnosti štábů k přípravě reakce na ni. To zcela logicky vyvolává požadavky na maximální zmenšení mezistupňů velení na druhé straně a na zvýšení samostatnosti a odpovědnosti podřízených na druhé straně. Oba tyto požadavky si jdou v podstatě vstříc. V určitém rozporu s nimi je rozptylování vojsk a narůstající šířky a hloubky pásem vyvolané účinky zbraň hromadného ničení. Jestliže se kupř. dříve svazek bránil v pásmu širokém 10 km s hloubkou 8—10 km, pak velitel svazku velel jednotkám na prostoru 80—100 km². Naproti tomu v dnešních podmínkách obrany musíme pro svazek počítat s prostorem 300—400 km² a s daleko dynamičtějšími a pestřejšími formami boje, který musí velitel svazku řídit. Proto po-

žadavek daleko větší samostatnosti podřízených velitelů a jejich iniciativy je plně opodstatněný.

Hlavním obsahem této větší samostatnosti podřízených velitelů však není to, aby kupř. velitel začal ihned uskutečňovat své rozhodnutí, aniž by čekal na jeho schválení nadřízeným náčelníkem, nebo to, že velitel bude mít právo o tom nebo o onom rozhodnout sám. To sice má jistě svůj význam, ale není to v tomto problému to hlavní. Podstatou větší samostatnosti jednotek v boji jsou jejich reálné podmínky a možnosti vést po delší dobu, často izolovaně od sousedů, boj bez zvláštního zesílení, zásobování atd. Tady jde tedy v podstatě o otázky organizace jednotek a jejich materiálně technického vybavení.

V některých vojenskovědeckých pracích a na vojenskovědeckých konferencích se občas objevují různé úvahy o organizační struktuře jednotek, která by údajně lépe vyhovovala tomu požadavku větší samostatnosti v boji. Z těchto úvah pak vyplývají více méně rozdílné návrhy a studie možné organizace. I když v zásadě nelze těmto některým studiím upírat určité prvky logičnosti, mám za to, že na většinu z nich mělo vliv studium amerických bojových skupin a pentomické divise, o kterých lze předpokládat, že jsou americkou odpovědí na stejný problém té větší samostatnosti jednotek v boji.

My ovšem, i když studujeme stejný problém jako Američané, přistupujeme k němu z posic jiného světového názoru, rozdílnou metodou zkoumání a ve světle zcela rozdílných podmínek a cílů. A proto tedy můžeme zcela zákonitě docházet i k rozdílným závěrům, platným pro naše konkrétní podmínky. Kromě toho my při tom máme k dispozici bohaté zkušenosti a výsledky studia sovětské armády, které jsou pro nás tím správným měřítkem porovnání výsledků naší vlastní vojenskovědecké práce.

Přirozeně, že se ani na naši dosavadní organizaci nedíváme jako na něco neměnného a jednou provždy vyřešeného. Organizace není a nikdy nebude hotova.

Požadavek vytvořit pro soudobý boj menší, vysoce pohyblivé a úderné jednotky, schopné samostatně vést boj, je bezesporu správný a oprávněný. Je třeba se podívat, zda naše organizace po těch změnách, které jsme v ní provedli, tomuto požadavku vyhovuje. Podle mého názoru na dané etapě vývoje a pro nejbližší perspektivu v zásadě vyhovuje.

Proto u nás dnes není podle mého názoru hlavním článkem problému otázka zásad organizační struktury našich svazků a útvarů, ale otázka správného a důsledného uplatnění z závěrů z charakteru soudobého boje do celé organizační struktury, a zejména do otázek forem bojového použití jednotlivých druhů vojsk, prostředků bojového zabezpečení a způsobu zásobování vojsk.

Já se domnívám, že dosavadní organizace dává všechny předpoklady k tomu, aby se kupř. prapor stal tím základním prvkem boje a manévru. Není po mém soudu nijak na závadu, že nemá ve své organizaci všechny ty prostředky, které k boji potřebuje. V soudobých podmínkách totiž nikdy nepostavíme organizačně a trvale takovou jednotku, která by bez jakýchkoli změn byla schopna kdykoli a kdekoli plnit jakýkoli úkol. To by byl požadavek nerealní a maximalistický. To by nás zákonitě muselo dovést do rozporu s požadavkem efektivního využití bojové techniky a s požadavkem maximálního odlehčení jednotek a zvýšení jejich pohyblivosti a ma-

névrovací schopnosti. Tendence vývoje k používání nejrůznější bojové techniky vede totiž na jedné straně k centralisaci těch bojových prostředků (raketové zbraně apod.), jejichž vlastnosti dovolují široký manévr palbou na velké vzdálenosti, bez manévru na kolech, a těch prostředků, které jednotka nepotřebuje trvale a které ji zbytečně zatěžují. Na druhé straně vede k decentralisaci těch prostředků, které jednotka potřebuje v každé situaci a jejichž vlastnosti vyžadují, aby soustavně sledovaly jednotku, vedly a podporovaly její boj (tanky, ženijní jednotky, chemické jednotky atd.). Proto podle mého názoru naše organizace při vhodném a správném zesilování jednotek ostatními prostředky pro plnění konkrétních úkolů dává široké možnosti vytváření úderných i jiných uskupení, podle okamžité potřeby a podle podmínek.

Vyžaduje to ovšem přehodnotit a v některých případech hledat nové formy bojového použití druhů vojsk a prostředků bojového zabezpečení. Tak kupř. na rozdíl od dosavadních zvyklostí bude v obraně v našich konkrétních podmínkách asi častějším zjevem přímé zesilování praporů dělostřeleckými oddíly než vytváření plukovních dělostřeleckých skupin. Bude jistě častým zjevem nejen zesilování motostřeleckých praporů tanky, ale i zesilování tankových praporů pěchotou apod. Stejně tak budeme jistě používat pro každý konkrétní případ jiných způsobů zesilování jednotek ostatními prostředky bojového zabezpečení. Je pravda, že manévr silami a prostředky v soudobých podmínkách boje bude často obtížný. Na druhé straně ale manévr je základním charakteristickým rysem soudobého boje, je bezpodmínečně nutný a motorisace a mechanisace armády ho plně umožňuje.

Já proto myslím, že bude správné, když úsilí vojenskovědecké práce v tomto ohledu soustředíme k důslednému uplatnění provedených závěrů v celé šíři a hloubce těch možností, které máme vytvořeny danou organizací.

Cílem mého článku je hlavně ukázat na rozsáhlost problému a úkolu řešit systém velení. Mám za to, že nekomplexnost řešení tohoto úkolu by nás mohla zavést nesprávným směrem. Stejně tak by nebylo jistě správné se domnívat, že při řešení tohoto úkolu jde o nějakou revoluci ve velení, jejímž cílem je všechno, co pokládáme za špatné, likvidovat a vymyslet něco úplně nového. To by asi nešlo.

Já osobně se na tento úkol dívám jako na součást úkolu uplatňovat nové metody a styl práce velitelů při přípravě a řízení operací (boje) tak, aby plně odpovídaly charakteru naší armády, jejímu úkolu a konkrétním podmínkám, v nichž bude armáda tento úkol plnit. Proto považuji za důležité dostat celý systém velení, organizaci, styl a metodiku práce velitelů a štábů v míru do plného souladu s požadavky toho boje, k němuž se připravujeme. To znamená, aby velitelé a štáby již s ním uplatňovali v maximálně možné míře všechny ty metody a způsoby velení, organizaci práce, dokumentaci apod. podle potřeb soudobého boje. Jsem si plně vědom toho, že to nelze uskutečnit beze zbytků a že mírová práce štábů vyžaduje některé zvláštnosti a odchylky od potřeb v boji. Jde jen o to, aby jich nebylo zbytečně mnoho a aby se omezily jenom na ty zvláštnosti, které jsou bezpodmínečně nutné.

To, myslím, od nás vyžaduje požadavek vysoké bojeschopnosti a bojové pohotovosti celého systému velení.